

SERGIU CIOCÂRLAN

„FIȚI ȘI VOI ÎNȘIVĂ SFINȚI
ÎN TOATĂ PETRECEREA VIEȚII”

MĂRTURII DESPRE SFÂNTUL ARSENIE DE LA PRISLOP

Cuvânt-înainte și binecuvântare:

Preasfințitul Părinte

† SILUAN

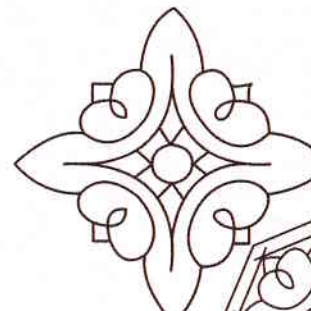
Episcopul Ortodox Român al Italiei

© 2024, CHILIA SFÂNTULUI IPATIE

P.O. BOX 119, Karyes 630 86, Sfântul Munte Athos, e-mail: editura@ipatie.ro

CHILIA SFÂNTULUI
IPATIE
SFÂNTULMUNTE₂₀₂₄

	7	cuvânt-înainte
	II	introducere
<i>virtuțile</i>	18	desăvârșita lepădare de lume și de sine
	23	ascultarea
	32	smerenia
	40	lucrător și propovăduitor al pocăinței
	52	asceza
	63	noblețea sufletească
	69	încredere în pronia dumnezeiască
	79	discernământul
	89	iubitor de isihie
	92	rugăciunea
	107	dragostea jertfelnică
<i>harismele</i>	119	depășirea legilor firii
	124	rugăciunea inimii
	129	povățuitor harismatic
	157	străvedere și înainte-vedere
	187	tămăduitor al celor bolnavi
	208	deplasări minunate
	211	descoperiri sfinte
	217	renașterea familiei și a neamului românesc
<i>alte fapte</i>	233	reînvierea duhului filocaliei
	237	iertarea vrăjmașilor
	241	verticalitatea părintelui Arsenie în raport cu autoritățile comuniste
	249	bibliografie

ABREVIERI ALE NOTELOR MARGINALE

<i>Cărarea</i>	PĂRINTELE ARSENIE BOCA, <i>Cărarea Împărăției</i> , Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2006.
<i>Scr ined</i>	PĂRINTELE ARSENIE BOCA, <i>Scrieri inedite</i> , Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2019.
<i>Practica</i>	PĂRINTELE ARSENIE BOCA, <i>Practica vieții monahale</i> , Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2019.

INTRODUCERE

Cărarea Sfântului Apostol Pavel

În ultimii ani s-au publicat articole, studii și volume, s-au realizat emisiuni și documentare, au fost susținute conferințe, prin care s-a încercat ilustrarea înălțimii duhovnicești a Părintelui Arsenie, prin mărturii despre faptele sale minunate. Având, astăzi, la dispoziție o serie întreagă de surse, am socotit că ar fi folositor să întocmim o biografie duhovnicească, referindu-ne la întâmplări din viața Părintelui care scot la lumină virtuțile și harismele sale.

Mărturisim că, încă de la început, dar și pe parcursul întocmirii unei astfel de scrieri, am avut sentimentul că nu putem cuprinde întru totul personalitatea duhovnicească a Părintelui, oricât ne-am strădui, și că ne asemănăm acelui copil care gândea să strămute cu găletușa întreaga mare în gropița lui de nisip. Nu o dată ne-a cuprins și descurajarea în fața unei cărți de o răspundere atât de mare. În ultimii ani, am abordat din diferite unghiuri viața și scrierile Părintelui și, de fiecare dată, am cunoscut același simțământ, că ne-am înhămat la ceva ce ne copleșește. Uriașa personalitate a Părintelui ne-a arătat, în dese rânduri și cu multă delicatețe, că nu poate fi scoasă la lumină cu chiupul minții omenești, decât dacă Părintele voiește să ni se descopere.

S-ar putea ca, în contextul atâtor izvoare care grăiesc despre Părintele, unii să se întrebe ce rost mai are încă un volum pe această temă. Ei bine, lucrarea aceasta de sinteză se înscrie în seria de scrieri care limpezesc personalitatea duhovnicească a Părintelui, rămasă multă vreme sub semnul controverselor. Principala dificultate a acestei scrieri a fost criteriul de selecție a mărturiilor, care vin din multe zone, formând un hățiș greu de străbătut mai ales din cauza exagerărilor și a fabulațiilor care s-au întretesut de-a lungul timpului. În delimitările pe care le-am făcut am păstrat doar mărturiile curate, fără devieri sau adăugiri, așa cum și Părintelui Arsenie i-ar fi plăcut, evitând interpretarea și dând explicații minime doar acolo unde se impunea.

Acolo unde am avut îndoieli, nedumeriri sau ezitări, am supus cele gândite și scrise judecății celor cu autoritate duhovnicească. Mulțumim, în mod deosebit, părinților din Sfântul Munte, cu care ne-am sfătuit pe tot parcursul redactării acestei cărți, pentru acrivia pe care ne-au insuflat-o. Cu firească smerenie, ne-au spus mereu că „Trebuie rugăciune!”, fiindcă restituirea unei personalități duhovnicești de talia Părintelui Arsenie pornește un război nevăzut înfricoșător. Mărturisim aici că, fără rugăciunea pe care părinții au pus-o tot timpul înaintea Maicii Domnului, lucrurile nu ar fi înaintat, ci s-ar fi împotmolit cu siguranță pe undeva. Atunci când împușinata noastră vedere dinlăuntru ne conducea pe alte direcții, ei ne-au pus de fiecare dată înainte înălțimea duhovnicească a Părintelui Arsenie.

Desigur, există mulți sfinți amintiți în sinaxare și mulți părinți duhovnicești împodobiiți cu virtuți și harisme. Însă,

de fiecare dată când am încercat să-l încadrăm pe Părintele Arsenie, am constatat – ca și Părintele Serafim Popescu –, că un asemenea Cuvios cu viețuire sfântă este cu totul rar atât în monahismul românesc, cât și pretutindeni, având de la Dumnezeu bogată revărsare de har. Părintele Dumitru Stăniloae spunea că „Părintele Arsenie a fost un fenomen unic în istoria monahismului românesc [adică o personalitate de înaltă statură monahală, cum n-a mai avut Biserica noastră Ortodoxă Română]”. Când doi părinți sfinți spun același lucru despre Părintele Arsenie, atunci trebuie orientate adecvat lentilele de receptare, pentru a nu reduce realitatea la măsurile noastre împușinate de înțelegere.

Sfântul Apostol Pavel și Sfântul Maxim Mărturisitorul au fost repere fundamentale în viețuirea monahală a Părintelui Arsenie. Ridicându-se mai presus de purtări și exprimări epigonice, Părintele Arsenie a făcut din „cărarea Sfântului Pavel” propria sa cărare. Aceasta a rămas până astăzi un prilej continuu de nedumerire atât pentru cei care l-au cunoscut direct, cât și pentru cei care l-au cunoscut mai târziu, din scrieri și din mărturii. Sfântul Apostol Pavel l-a urmat pe Domnul, iar Părintele Arsenie a socotit calea aceasta o pildă înaltă, cu atât mai mult cu cât „Iată, de data aceasta un om păcătos, întru totul asemenea nouă, năzuind spre țință, fără să se fi socotit că a ajuns, mărturisind abia la capătul alergării: «Calea am săvârșit, credința am păzit... de acum aștept cununa» – unirea desăvârșită cu Hristos”.

Nu-l putem înțelege astăzi pe Părintele Arsenie decât apropiindu-ne mai mult de acești doi uriași Sfinți ai Bisericii care, în esență, arată prin înseși viețile lor cum Fiul lui

Dumnezeu S-a făcut om pentru noi, pentru a restaura firea omenească cea căzută. Spunea Părintele Arsenie, în duhul acestor Sfinți: „Mântuitorul, omenește, a mers și merge înaintea noastră, făcându-se cărare de la om la Dumnezeu. Nu putem rămâne decât uimiți de dragostea pentru înțelepciunea și iubirea lui Dumnezeu, personificate în Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul”.

Cărare, p. 35

Această „cărare” a fost dintotdeauna hulită și batjocorită. Părintele Arsenie și-a asumat-o în întregime. A fost o cale cu spini, cu piroane, cu răstignire și moarte, însă aceasta, nu alta, este calea Bisericii. Pe această cale puțini se încumetă se meargă până la capăt, așa cum a izbândit Sfântul Apostol Pavel. Părintele l-a înțeles pe Sfântul Apostol Pavel prin cuvintele Sfântului Maxim:

„Pavel așa se lupta împotriva dracilor, care lucrează în trup plăcerile, alungându-i prin neputința trupului său. El, Pavel, ne arată cu faptele și chipul biruinței împotriva vicleanului, care luptă să aducă pe credincioși la ură, stârnind împotriva lor (a Apostolilor) pe oamenii mai nebăgători de seamă, ca, ispitiți prin ei, să-i facă să calce porunca iubirii. Dar Sf. Pavel zice: «Ocărați fiind, binecuvântăm; prigoniiți, noi răbdăm; huliți, noi mângâiem; ca o lepădătură ne-am făcut, gunoiul tuturor până astăzi» (I Co 4, 12-13). Dracii au pus la cale ocărârea, hulia și prigonirea lui ca să-l miște la ura celui ce-l ocărăște, îl hulește și-l prigonește. Ei aveau ca scop să-l facă să calce porunca iubirii. Iar Apostolul, cunoscând gândurile lor, binecuvânta pe cei ce-l ocărau, răbda pe cei ce-l prigoneau și mângâia pe cei ce-l huleau, ca să depărteze (din cale) pe dracii care lucrau acestea și să se unească

cu bunul Dumnezeu. Deci pe protivnicii care lucrau acestea îi zădărnicea prin acest chip al luptei, biruind pururi răul prin bine, după asemănarea Mântuitorului. Așa a slobozit Pavel mulțime de lume de sub puterea viclenilor și a unit-o cu Dumnezeu, el și ceilalți Apostoli, biruind prin «înfrângerile» lor pe cei ce nădăjduiau să-i învingă. Dacă deci și tu, frate, vei urmări acest scop, vei putea să iubești pe cei ce te urăsc. Iar de nu, e cu neputință”.

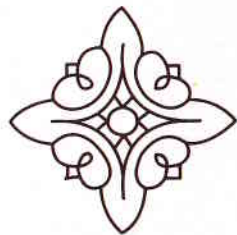
Cărare, p. 34

După socotelile lumești, Părintele Arsenie a fost un „în-vins”. „Înfrângerea” lui a fost răsunătoare în istoria bisericească recentă și nu este termen de comparație pentru răbdarea suferințelor pricinuite de draci prin prigonitorii săi și nici pentru chipul în care a tăcut și nu s-a îndreptățit vreme de decenii întregi. Asemenea Sfântului Apostol Pavel, Părintele Arsenie nu a voit să calce porunca iubirii, indiferent de condițiile urgisite în care a viețuit. S-a arătat pe sine ca un al doilea Pavel, răbdând ocărârea, hulia și prigonirea până la sfârșit. Toată răbdarea aceasta, de neînchipuit pentru mulți, a rodit însutit și înmiit. Doar așa se explică lucrarea duhovnicească a Părintelui Arsenie, care încă nu și-a încheiat misiunea în istorie, ci își dezvăluie continuu puterea de atragere și încurajare pe această cale a iubirii față de cei ce ne urăsc.

Sfântului Maxim Mărturisitorul i s-a tăiat limba și mâna dreaptă, fiind torturat și exilat în câteva rânduri. Deși i s-a oferit de mai multe ori chiar scaunul de patriarh, Sfântul Maxim nu a renunțat la opoziția sa față de monotelismul susținut de politica imperială. Tot astfel, Părintele Arsenie, așa cum mărturisesc mulți, a avut, pe întreaga durată a dictaturii comuniste, o atitudine demnă, ireproșabilă, păstrându-se

curat de orice compromis. Cele patru arestări, surghiunul la Prislop, apoi îndelungatul exil de trei decenii și definitivă marginalizare au constituit prilejuri în care Părintele și-a arătat desăvârșita sa dragoste față de prigonitorii săi. Și Părintele ar fi putut obține o reabilitare cu condiția anumitor cedări. Însă el nu a renunțat niciodată la opoziția față de ceea ce conștiința sa monahală socotea a fi compromițător.

Încheiem aici, încredințați fiind că Părintele Arsenie a fost un atlet al lui Hristos, un monah de o uluitoare înălțime duhovnicească, ajuns la treptele cele de sus ale desăvârșirii printr-o aspră și bărbătească nevoie împotriva patimilor și prin iubirea față de chinătorii săi.

Virtuțile

1

DESĂVÂRȘITA LEPĂDARE DE LUME ȘI DE SINE

PĂRINTELE Arsenie a petrecut trei decenii de desăvârșită lepădare de sine. A fost o pildă nemaiîntâlnită într-o epocă totalitaristă în care se afirma că instituția Bisericii este instrumentul puterii politice, iar revolta față de hotărârile mai-marilor ei sunt îndreptățite. Nu există un termen de comparație, nici în epocă, nici în afara ei, privitor la desăvârșita tăiere a voii Părintelui.

„Nu și-a exprimat niciodată această durere”

„Cred că cea mai mare nevoie – mărturisește Părintele Simion Todoran – a fost că nu a mai putut să slujească. Unui pescar să-i iei undița, unui preot să-i iei Sfântul Altar, mai mare durere ca asta nu poate să fie. Cred că aceasta a fost durerea Părintelui. Dacă nu a putut să-L pună pe Hristos în suflet prin Sfintele Taine, a căutat să-L pună în suflet prin pictura și duhovnicia sa, prin exemplu. Exemplele atrag. Nu și-a exprimat niciodată această durere, dar vedeam cu câtă ascultare stătea la sfintele slujbe, cu câtă interiorizare participa. Nu a mai putut să le vorbească oamenilor direct;

a fost, pur și simplu, oprit, pentru că se crease în jurul lui o emulație deosebită, care nu era după chipul «omului nou» pe care îl preconizau alții. Atunci s-a hotărât, vorba lui Ana și Caiafa, ca mai bine să moară un om pentru popor, decât să rătăcească poporul. Așa L-au judecat și pe Iisus Hristos înainte de judecată, la fel a fost și cu Părintele Arsenie. Judecata lui a fost făcută cu mult timp înainte, așa că i-au pus în cârcă tot felul de nelegiuiri.”¹

„Marș, păcătosule, la strană!”

Când a venit ordinul, în mai 1959, pentru a fi scos din preoție și din monahism, Părintele a spus: „Marș, păcătosule, la strană!”. Se prihănea pe sine, ca și cum nu ar fi fost vrednic de slujirea preoțească și haina monahală. Își spunea și sieși, așa cum îi îndemna pe alții: „Așa-mi trebuie!”.

Scris med, p. 392

„Nu a voit să încalce decizia unui ierarh”

La 9 noiembrie 1998, Sinodul Mitropolitan a hotărât că, deși nevinovat, „Părintele Arsenie nu a voit să încalce decizia unui ierarh, în semn de adevărată ascultare călugărească, nemsalujind, ci doar participând la slujbe, ca și cântăreț de strană, rămânând încă duhovnic, fără a spovedi, ci doar în înțelesul de îndrumător spiritual, pentru generații de preoți și credincioși, care i-au păstrat și îi poartă o recunoștință aleasă”².

1. PR. SIMION TODORAN, „O prietenie pentru veșnicie”, în *ARTHOS*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, noiembrie 2015, p. 31.
2. Vezi „Hotărâre”, în *Căderea Împărăției*, p. 347.

„Și-a asumat-o într-o deplină tăcere”

„Ortodoxia credinței lui – mărturisește Înaltpreasfințitul Laurențiu Streza – e neîndoielnică. Nu s-a lepădat niciodată de credință și, dacă a suportat această suferință – n-a mai slujit, a fost o suferință pentru el –, și-a asumat-o într-o deplină tăcere. Ei, tăcerea aceasta acum devine publică. Tăcerea aceasta se răsfrânge asupra noastră. Și-a iubit neamul, și-a iubit țara, și-a iubit Biserica. N-a criticat-o niciodată – ierarhia Bisericii.”³

Atlet al lepădării de sine

Multe au fost cumpenele vieții Părintelui. Împlinea zilnic cuvintele Mântuitorului: „Cine vrea să vie după Mine, să se lepede de sine, de tot ce are și de tot ce este, ba încă și de viața sa, să-și ia crucea în fiecare zi și să-mi urmeze Mie” (Mc 8, 34). Niciodată Părintele nu a purtat nevoința lepădării de sine altfel decât din convingere monahală. Nici frica, nici lașitatea nu a fost cu putință să-i determine hotărârile.

„Nu mă pot juca cu ascultarea”

Pentru Părintele, ascultarea, tăierea vocii și lepădarea de sine erau unul și același lucru. Și a păzit cu strânsnicie această temelie a vieții călugărești. „Eu chiar i-am propus – povestește

3. Vezi „Film documentar – Mănăstirea Prislop și Părintele Arsenie Boca – Altar de rugăciune și jertfă”, la https://www.youtube.com/watch?v=T-diNiX_jb_o, de la 44:07 la 44:43.

Părintele Simion Todoran – «Părinte, ați fi putut face rost de un sfânt antimis, niște veșminte și ați fi putut săvârși o Sfântă Liturghie. De ce nu ați făcut-o?». Citisem despre mai mulți călugări și preoți care făcuseră liturghie chiar și în închisoare. Sigur că aceștia nu primiseră interdicția de a nu mai sluji, așa cum o primise Părintele Arsenie. Dânsul a fost dezbrăcat, bărbierit, i s-au dat bani de costum, pentru că nu avea bani nici măcar pentru atât. Așa de bogat a fost Părintele Arsenie Boca! Atunci mi-a răspuns: «Eu nu m-am jucat niciodată cu ascultarea. Cineva a dat-o, iar eu am dus-o până la capăt. Este cine să răspundă». Acesta a fost Părintele Arsenie”⁴.

„Dezbrăcați de orice”

Părintele și-a păstrat pacea lăuntrică prin desăvârșita lepădare de sine. La 3 mai 1976, informatoarea „Vicol Tatiana” a ajuns la Drăgănescu, acolo unde Părintele își pregătea vopselele pentru pictură. La întrebările ei despre tensiunile dintre creștinism și comunism, Părintele a răspuns că există o singură cale senină: „Trebuie să fim dezbrăcați de orice și numai pe Dumnezeu să-L avem în suflet”⁵.

4. PR. SIMION TODORAN, „O prietenie pentru veșnicie”, p. 29.

5. FLORIAN BICHIR, ROMEO PETRAȘCIUC, RALUCA TODEREL (coord.), *Părintele Arsenie Boca în Arhivele Securității. Opus de documente*, vol. III – Alungarea din monahism, calomniile și filajul (București, Drăgănescu, Sinaia 1961-1989), Editura Agnos, Sibiu, 2016, p. 465.

„Străin și călător aici, pe pământ”

Pentru Părintele Arsenie, „Lepădarea de lume este, prin urmare, un act de libertate a conștiinței, o convingere”. Ca monah, Părintele s-a luptat cu iubirea de sine, care este începutul trufiei, și a biruit-o, făcându-se străin și călător aici, pe pământ.

Practica, p. 11

Căvarea, p. 23

„Această kenoză a ascultării...”

Părintele a păstrat mereu ascultarea curată, care este, și astăzi, o podoabă a Bisericii de care mulți se minunează. „A acceptat să asculte – povestește Părintele Petru Moga –, când i s-a interzis să slujească, el s-a supus total acestui lucru. El, marele slujitor, extraordinar liturg, să accepte acest canon teribil, această împușinare, această kenoză, că este termenul potrivit, această kenoză a ascultării, a subordonării față de ierarhia bisericească oficială, să accepte să nu mai slujească.”⁶

6. PR. PETRU MOGA, „Deci în necazuri, bucurați-vă!», în *Altfel despre arta Părintelui Arsenie Boca* (convorbiri realizate de Marius Vasileanu), Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2019, p. 57.

2

ASCULTAREA

PĂRINTELE le aducea aminte monahilor și celor care râvneau la a fi tunși întru monahism că ascultarea este „cel mai greu lucru în călugărie”. „Ascultarea – spunea Părintele – e moartea iubirii de sine – moartea omului vechi”. Punea mare preț pe ascultare și se întrista tare atunci când aceasta era nesocotită. Adesea spunea: „Dacă nu mă ascuți, de ce mai vii la mine?”. Sau: „«Unde nu este ascultare, nu cheltui vorba» (*Sîr* 32, 5). Acolo, ascultă de altcineva. De aceea ești, în final, fiul aceluia de care ascuți”.

Practica, p. 51

Practica, p. 134

Scr ined, p. 273

Scr ined, p. 405

Făgăduința făcută tatălui

Încă de mic a învățat ascultarea, de la tatăl său, din care a făcut apoi un principiu al întregii sale vieți: „Știu până astăzi că m-a bătut odată pentru ca să nu mai pierd timpul – ceea ce i-am făgăduit cu lacrimi și n-am uitat până acum, și de multe ori mi-a folosit în viață”⁷.

7. FLORIAN BICHIR, ROMEO PETRAȘCIUC, RALUCA TÖDEREL (coord), *Părintele Arsenie Boca în Arbivele Securității. Opus de documente*, vol. I – (Sămbăta de Sus, 1943–1949), Editura Agnos, Sibiu, 2013, p. 71.

Primul Stareț: Părintele Antipa Dinescu

Părintele Arsenie a cunoscut în Sfântul Munte înălțimea duhovnicească a Ieroschimonahului Antipa Dinescu, un nevoitor isihast cu experiență. De la el a învățat ascultarea ca temei al vieții călugărești. În caietul cu scrieri filocalice, păstrat în chilia de la Sinaia, chiar la ultima pagină, după „Sfârșit și lui Dumnezeu Laudă”, apare o însemnare a Părintelui Arsenie: „Scrise cu ajutorul Domnului și cu al Maicii Sale dimpreună cu blagoslovenia Părintelui meu duhovnic, Starețul Antipa, cât am petrecut în Sfântul Munte: Martie, Aprilie și Mai 1939, de pe manuscrisele Starețului. – Dumnezeu să-i primească ostenelele”.

Scrited, p. 491

Scrited, p. 491

„Aici e de mine!”

Părintele Arsenie s-a folosit foarte mult de ascultarea de Părintele Teodosie Domnariu, starețul de la acea vreme al Chiliei „Sfântul Ipatie”, și de Starețul Antipa Dinescu, care i-a spus de la început: „«Măi, tu nu ești în stare de nimic! Nici la măturat nu ești bun!»”⁸. După cum mărturisește Părintele Teofil Părăian, gândul Părintelui Arsenie a fost acesta: „Aici e de mine, la ăsta stau!”.

8. NATALIA CORLEAN (ed.), *Părintele Arsenie Boca: o viață închinată schimbării vieții noastre*, Editura Agaton, Făgăraș, 2012, p. 13. Mărturia îi aparține Părintelui Teofil Părăian.

În stânga: Fotografie din Sfântul Munte Athos, primăvara anului 1939.
Cuviosul duhovnic Antipa Dinescu (†1942),
alături de Sfântul Arsenie de la Prislop (†1989).